بررسی رابطه انسجام خانواده با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سال ۹۵-۱۳۹۴

مهناز صیادی[۱]، احمد وهابی[۲]، سیروان صیاد[۳]، هاجر کاشفی[٤]، بشری وهابی[۱*]

۱- کارشناس ارشد آموزش بهداشت، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۲ - استادیار گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

۳- دانشکده پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۴- کارشناس ارشد آمار زیستی، معاونت پژوهش و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۵-دانشجوی پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران (مؤلف مسئول)، تلفن: ۳۳۶۶۴۶۵۶-۰۸۷

ایمیل: boshravahabi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۷/۱/۱۱ **تاریخ پذیرش:** ۹۷/۳/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: خودکارآمدی تحصیلی دلالت بر باور یک فرد به توانایی‌هایش در دستیابی به اهداف و فعالیت‌های آموزشی دارد که شکل‌گیری آن متأثر از عوامل مختلفی است. این پژوهش با هدف تعیین بررسی رابطه انسجام خانواده با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سال ۹۵-۱۳۹۴ انجام گردید.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع مقطعی بود. جامعه آماری مورد بررسی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان بودند که از بین آن‌ها ۵۰۰ نفر مورد بررسی قرار گرفتند. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی با تخصیص متناسب استفاده شد؛ به این صورت که هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد و از هر دانشکده به نسبت سهم دانشجویان آن دانشکده، نمونه‌های نهایی به صورت تصادفی از بین کلاس‌های درس انتخاب‌شده و مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه انسجام خانواده فیشر و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی بودند بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان مورد مطالعه، داده‌های موجود در پرسشنامه با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ تجزیه‌وتحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین نمره کلی انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی برابر با ۱۱/۲۴±۵۹/۰۷ و میانگین نمره کلی خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی برابر با ۱۸/۸۸±۱۰۳/۴۵ بود. بین خودکارآمدی تحصیلی و انسجام خانوادگی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌دار آماری وجود داشت ($r=۰/۴۳$، $p<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: برگزاری کلاس‌های آموزشی در مورد اهمیت خانواده و با هم بودن و همچنین برقراری رابطه عاطفی خوب و مناسب با همدیگر برای والدین در مراکز بهداشتی درمانی شهر سنندج توصیه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: انسجام خانوادگی، خودکارآمدی تحصیلی، دانشجو

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

مقدمه

باورهای دانشجویان در مورد توانایی‌های خود برای به کارگیری فعالیت‌های تحصیلی در ارتباط با انگیزه تحصیلی آن‌ها می‌باشد (۱). آنچه که فراگیران در مورد توانایی‌های خود در فرایند تحصیل به آن اعتقاددارند، در قالب خودکارآمدی تحصیلی تعریف می‌شود که مبتنی بر نظریه باورهای خودکارآمدی بندورا است (۲). خودکارآمدی یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت و تطابق با وضعیت موجود می‌باشد که در حیطه روانشناسی مثبت جای می‌گیرد. نظریه خودکارآمدی بر این فرض مبتنی می‌باشد که باور فرد یا افراد در مورد استعداد و توانایی‌های خود دارای اثرات مطلوبی بر آن‌ها بوده و به عنوان مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رفتار مطرح می‌باشد (۳). بر اساس تعریفی، باورهای خودکارآمدی به معنی برداشت افراد از دامنه خاصی از توانایی‌ها برای انجام اقدامات لازم به منظور رسیدن به اهداف ارزشمند می‌باشد (۴).

باورهای خودکارآمدی تحصیلی ادراک‌شده به‌منزله قسمتی از باورهای خودکارآمدی عمومی به تعداد مهارت‌هایی که شخص از آن‌ها برخوردار است اطلاق نمی‌شوند بلکه به باورهایی مثل مطالعه کردن، انجام فعالیت‌های پژوهشی، سؤال پرسیدن در کلاس درس، ارتباط موفق و صمیمی با اساتید، برقراری روابط دوستانه با سایر دانشجویان، اخذ نمره‌های خوب در امتحانات، شرکت در بحث‌های کلاسی و گروهی اشاره دارد که شخص به آن‌ها معتقد بوده و باور دارد که تحت شرایطی خاص و موقعیت‌های تحصیلی و آموزشی قادر به انجام آن‌ها می‌باشد. چنین افرادی با استفاده از کنجکاوی‌های خود و بهره‌گیری از راه‌حل‌های مناسب، بر مشکلات پیش‌آمده فائق شده و برای موفقیت‌های تحصیلی خود، استقامت بیشتری برای حل مسائل تحصیلی خود نشان می‌دهند (۲).

بر اساس آنچه بندورا معتقد بوده است می‌توان گفت که خودکارآمدی به شیوه‌های مختلف بر رشد و کارکرد شناختی افراد تأثیر فراوان می‌گذارد. او نشان داده است که باور دانش آموزان نسبت به خودکارآمدیشان می‌تواند به طور قابل‌توجهی بر یادگیری و انگیزش درونی آن‌ها و همچنین موفقیت-های تحصیلی آن‌ها تأثیر مستقیم داشته باشد (۵).

در مطالعه‌ای که توسط جمالی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر انجام شده است؛ خودکارآمدی تحصیلی به عنوان یک عامل ایجاد انگیزه، سبب افزایش عملکرد تحصیلی و کاهش استرس در دانشجویان شده است (۶). در مطالعه رفیعی و همکاران که به منظور بررسی ارتباط تعویق آکادمیک با موفقیت و خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شده بود، همبستگی منفی و معنی‌داری بین نمره تعویق آکادمیک با نمره خودکارآمدی تحصیلی و موفقیت تحصیلی در آن‌ها وجود داشته بود (۷).

یکی از عواملی که بر میزان موفقیت و خودکارآمدی افراد تأثیرگذار است، انسجام خانواده می‌باشد. خانواده به عنوان اولین کانون تربیتی کودک نقش بسزایی در رشد باورهای خودکارآمدی کودکان دارد. والدین می‌توانند یک الگوی سالم و مشوق خوبی برای فرزندان خود باشند و یا اینکه با ایجاد محیطی ناسالم و تنش‌زا در خانواده، صحنه را بر فرزندان تنگ و تلخ نمایند (۲).

انسجام به عنوان یکی از ساختارهای پرنفوذ خانواده، احساس همبستگی، پیوند و تعهد عاطفی است که اعضای یک خانواده با هم دارند. Olson و همکاران، انسجام خانواده را به پیوند عاطفی که بین اعضای خانواده وجود دارد، تعریف می‌کنند که این انسجام در سطوح متفاوتی در خانواده‌ها وجود دارد.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

برخی از خانواده‌ها، انسجام خوبی داشته و اعضای آن پیوند عاطفی بسیار خوبی با هم داشته و برخی از آن‌ها پیوند عاطفی متوسط و یا ضعیفی با هم دارند. بر این اساس انسجام خانوادگی دارای چهار سطح رهاشده، جدا، مرتبط و گرفتار می‌باشد (۸). Lingern نیز انسجام خانواده را به‌صورت احساس نزدیکی عاطفی با افراد دیگر تعریف می‌کند و معتقد است که دو مقوله مهم در انسجام خانواده شامل تعهد و وقت گذراندن با همدیگر می‌باشد. منظور از تعهد، میل به صرف وقت و انرژی در فعالیت‌های خانواده و همچنین ممانعت از تأثیر منفی عواملی شغلی در آن می‌باشد. بعد دوم انسجام خانواده از نظر ایشان، وقت گذاشتن و با هم بودن در بین اعضای خانواده است (۹).

بیشتر تحقیقاتی که در ارتباط نقش خانواده و شکل‌گیری باورهای خودکارآمدی انجام شده‌اند، بر روش‌های تربیتی تأکید نموده‌اند. نتایج این پژوهش‌ها بیانگر آن بوده است که سبک‌های تربیتی کارآمد، اقتدار منطقی در برابر فرزندان و روابط گرم و صمیمانه توأم با قاطعیت از عوامل مؤثر در رشد باورهای خودکارآمدی فرزندان بوده‌اند (۱۰-۱۲).

اصغری و همکاران در مطالعه خود بیان نموده‌اند که خودکارآمدی تحصیلی با انسجام خانواده همبستگی مثبت و معنی‌دار داشته است. نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام مطالعه آن‌ها نشان داده است که متغیرهای بهزیستی روان‌شناختی، انسجام خانواده و سلامت معنوی به‌طور معنی‌داری قادر به تبیین ۰/۲۸ از واریانس خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان بوده‌اند (۲). نتایج مطالعه میرزایی و همکاران نشان داده است که بین انسجام خانواده و ابعاد مختلف پرخاشگری همبستگی منفی و معنی‌دار وجود داشته است. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داده بود که حدود ۱۷ درصد از واریانس متغیر پرخاشگری، توسط انسجام خانواده قابل پیش‌بینی بوده است (۱۳).

نتایج مطالعه Stubbs با عنوان عملکرد خانواده و خودآموزی تحصیلی در بین دانشجویان دوره ششم و کالج‌های محلی باربادوس و سنت لوسیا نیز نشان داده است، نوجوانانی که در خانواده‌های با انسجام مناسب و متعادل زندگی می‌کردند نسبت به آن‌هایی که در خانواده‌های با انسجام پایین زندگی می‌کرده‌اند از باورهای خودکارآمدی بالاتری برخوردار بوده‌اند (۱۴).

نظر به اینکه انسجام خانواده و رابطه عاطفی بین اعضای خانواده و وقت گذاشتن آن‌ها برای همدیگر بسیار مهم است و از طرفی نبودن رابطه‌ای صمیمی و یا گسیختگی انسجام خانواده از عوامل مهم تأثیرگذار بر موفقیت تحصیلی به حساب می‌آیند. ازآنجایی‌که رابطه خوب و صمیمی بین اعضای خانواده و انسجام خانوادگی به عنوان عاملی بسیار مهم در موفقیت تحصیلی دانشجویان می‌باشد و افرادی که در خانواده-های منسجم و سالم زندگی می‌کنند دارای سلامت روحی و روانی بهتری هستند و به‌تبع آن انسان‌های موفق‌تری می‌باشند (۲) و از طرفی بررسی‌های انجام‌گرفته در موتورهای جستجوی مختلف با کلیدواژه‌های مناسب این عنوان نشان داد که چند مطالعه محدود در ایران (و خارج از استان کردستان) در این زمینه انجام‌شده است. با توجه به وضعیت فرهنگی حاکم بر خانواده‌های این استان چنین مطالعه‌ای مورد نیاز بود؛ لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه انسجام خانوادگی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ انجام گردید.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی تحلیلی مقطعی بود. همه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان جزو جامعه آماری به حساب آمده و هر کدام از آن‌ها ممکن بود در این مطالعه وارد شوند. اعلام آمادگی برای همکاری و تکمیل پرسشنامه‌های مطالعه به عنوان معیارهای ورود در مطالعه بودند. عدم همکاری و نداشتن علاقه به همکاری و یا ناقص تکمیل نمودن پرسشنامه‌ها جزو معیارهای خروج از مطالعه به حساب آمدند. جهت به دست آوردن حجم نمونه موردنیاز برای برآورد سطح خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان از فرمول $n=[(z_{1-\alpha/2}+z_{\beta})^2 * \sigma^2]/d^2$ استفاده شد که در آن σ انحراف معیار نمره خودکارآمدی تحصیلی در بین دانشجویان است که از نتایج مطالعات مشابه به دست آمده است.

$Z_{1-\alpha/2}$ ضریب ثابتی است که با توجه به سطح خطای نوع اول تعیین می‌شود، $Z_{1-\beta}$ مقدار متناظر با خطای نوع دوم خواهد بود و d مقدار دقت مورد نظر است. از مطالعه مشابه قبلی مقدار انحراف معیار برابر ۲۲/۶۰ به دست آمده است (۲). سایر پارامترها به این صورت تعیین شدند؛ با قبول سطح خطای ۵ درصد، $Z_{1-\alpha/2}$ =۱/۹۶ تعیین شد. توان آزمون ۹۰ درصد و مقدار $Z_{1-\beta}$ نیز ۱/۲۸ در نظر گرفته شد. برای مقدار d (دقت) نیز ۰/۱۵ انحراف معیار (یعنی ۳/۳۹) فرض شد. با این اطلاعات، تعداد دانشجویان جهت تکمیل پرسشنامه ۴۶۶ نفر برآورد شد که به ۵۰۰ نفر گرد گردید. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی با تخصیص متناسب استفاده شد؛ به این صورت که هر دانشکده به‌عنوان یک طبقه در نظر گرفته شده و به نسبت دانشجویان آن دانشکده، نمونه‌های مورد نیاز در هر دانشکده در یک مرحله و به صورت کلاسی جمع‌آوری شدند. انسجام خانواده به کمک پرسشنامه فیشر اندازه گیری شد. این پرسشنامه دارای ۱۳ سؤال است که در مقیاس ۶ درجه‌ای از کاملاً مخالفم با نمره ۱ تا کاملاً موافقم با نمره ۶ امتیازبندی شده است. این پرسشنامه در ایران توسط صادقی و همکاران بر روی دانشجویان دانشگاه گیلان انجام شده است و آلفای کرونباخ آن را ۰/۸۷ ذکر کرده‌اند (۱۵). برای بررسی خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان از پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان Owen و Froman استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۳۲ گویه است که میزان اعتماد دانشجو را در ارتباط با یادداشت برداشتن، سؤال پرسیدن، توجه در کلاس، استفاده از رایانه و غیره را می‌سنجد. پاسخ‌های پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای از خیلی کم (نمره ۱) تا خیلی زیاد (نمره ۵) چیده شده است. در نسخه ایرانی این پرسشنامه، میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۹۰ به دست آمده است (۶). بعد از تکمیل، داده های موجود در پرسشنامه‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ تحلیل شد. نتایج در قالب آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی گزارش شدند.

یافته‌ها

از ۵۰۰ پرسشنامه توزیع شده در بین دانشجویان، ۴۹۳ پرسشنامه (۹۸/۶٪) توسط دانشجویان به طور کامل تکمیل شده و مورد آنالیز قرار گرفتند. میانگین نمره کلی انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی برابر با ۱۱/۲۴±۵۹/۰۷ و میانگین آن از ۶ نمره برابر با ۰/۸۶±۴/۵۴ بود. میانگین نمره کلی خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی برابر با ۱۸/۸۸±۱۰۳/۴۵ و میانگین آن از ۵ نمره برابر با ۰/۵۹±۳/۲۳ بود. این میانگین بیان کننده آن است که دانشجویان مورد بررسی از خودکارآمدی متوسطی برخوردار بودند. آنالیز آماری داده‌های جمع‌آوری‌شده

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

نشان داد که ۲ نفر (۰/۴٪) از دانشجویان مورد بررسی از نمره خودکارآمدی پایین، ۲۷۲ نفر (۵۵/۲٪) از آن‌ها از نمره خودکارآمدی متوسط و ۲۱۹ نفر (۴۴/۴٪) از نمره خودکارآمدی بالا برخوردار بودند. در جدول ۱، توزیع فراوانی متغیرهای جمعیت‌شناسی نشان داده شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناسی، سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴

متغیر مورد بررسی		فراوانی	درصد
جنس	مرد	۱۷۴	۳۵/۳
	زن	۳۱۹	۶۴/۷
وضعیت تأهل	مجرد	۴۶۰	۹۳/۳
	متأهل	۳۳	۶/۷
شغل مادر	شاغل	۸۲	۱۶/۶
	خانه‌دار	۴۱۱	۸۳/۴
مقطع تحصیلی	کاردانی	۲۶	۵/۳
	کارشناسی	۲۵۳	۵۱/۳
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۱۴	۴۳/۴
دانشکده	پزشکی	۱۳۸	۲۸
	دندان‌پزشکی	۷۷	۱۵/۶
	پیراپزشکی	۱۰۲	۲۰/۷
	پرستاری-مامایی	۵۱	۱۰/۳
	بهداشت	۱۲۵	۲۵/۴
محل سکونت فعلی	همراه خانواده	۱۰۰	۲۰/۳
	منزل مجردی	۱۴	۲/۸
	خوابگاه دانشجویی	۳۷۹	۷۶/۹
ترم تحصیلی	۳-۲	۱۹۰	۳۸/۵
	۵-۴	۱۸۸	۳۸/۱
	۷-۶	۷۵	۱۵/۳
	۸ و بالاتر	۴۰	۸/۱

تفاوت آماری معنی‌داری بین انسجام خانوادگی و متغیرهای جنسیت (p=۰/۹۲)، وضعیت تأهل (p=۰/۲۵) و شغل مادر (p=۰/۲۹) مشاهده نشد. بین دانشکده محل تحصیل و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۲). بیشترین و کمترین نمره میانگین به ترتیب مربوط به دانشکده‌های دندانپزشکی و پرستاری-مامایی بود. بین ترم تحصیلی و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۲). بیشترین نمره میانگین مربوط به دانشجویان ترم‌های ۸ و بالاتر و کمترین آن مربوط به دانشجویان ۴ و ۵ تحصیلی بود. بین سایر متغیرهای مورد بررسی و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشد (p>۰/۰۵). بین وضعیت تأهل و خودکارآمدی

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۲). دانشجویان مجرد به نسبت دانشجویان متأهل از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین شغل مادر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۱). دانشجویانی که مادر شاغل داشتند از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین مقطع تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۱). در جدول ۲، میانگین و انحراف معیار متغیرهای اصلی مورد مطالعه نشان داده شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار متغیرهای انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان

متغیرهای پژوهش	میانگین و انحراف معیار
انسجام خانوادگی	۵۹/۰۷ ± ۱۱/۲۴
خودکارآمدی تحصیلی	۱۰۳/۴۵ ± ۱۸/۸۸

دانشجویان کاردانی به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین شغل پدر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۱). دانشجویانی که پدر کارگر داشتند به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین دانشکده محل تحصیل و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۱). دانشجویان دانشکده پیراپزشکی به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۰۱). دانشجویانی که میزان درآمد ماهیانه خانواده آن‌ها بیش از ۱/۵ میلیون تومان بود به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین تحصیلات مادر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود (p=۰/۰۰۸). دانشجویانی که مادر دانشگاهی داشتند به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. ماتریس همبستگی پیرسون بین انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳: ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی کردستان

متغیرهای مورد بررسی	خودکارآمدی تحصیلی	انسجام خانوادگی
خودکارآمدی تحصیلی	۱	-
انسجام خانوادگی	۰/۴۳	۱
مقدار p	<۰/۰۰۱	

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

این جدول نشان‌دهنده آن است که بین انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان بررسی شده، رابطه مثبت و معنی‌دار آماری وجود دارد به طوری که با افزایش انسجام خانوادگی، میزان خودکارآمدی تحصیلی آن‌ها نیز افزایش یافته است.

بحث

این مطالعه که به بررسی رابطه انسجام خانواده با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان پرداخته است بیانگر آن است که بین خودکارآمدی تحصیلی و انسجام خانوادگی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌دار آماری وجود داشت. درصد فراوانی از دانشجویان از خودکارآمدی تحصیلی بالایی برخوردار بودند. این یافته با نتایج مطالعه اصغری و همکاران در دانشگاه خوارزمی (۲) همخوانی دارد. نتایج مطالعه نشان داد که بیشترین میانگین نمره انسجام خانوادگی مربوط به دانشجویان دانشکده دندانپزشکی و کمترین آن مربوط به دانشجویان دانشکده پرستاری- مامایی بود. بیشترین نمره میانگین انسجام خانوادگی مربوط به دانشجویان ترم‌های ۸ و بالاتر و کمترین آن مربوط به دانشجویان ۴ و ۵ تحصیلی بود. این یافته منطقی به نظر می‌رسد و انتظار نیز چنین است که دانشجویان ترم‌های بالاتر در انسجام خانوادگی خود نقش داشته باشند. بین سن و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که بیشترین نمره میانگین مربوط به دانشجویان ۲۴ سال و بالاتر و کمترین آن مربوط به دانشجویان ۲۱ تا ۲۳ سال بود. ظاهراً بالا رفتن سن سبب آن شده است که دانشجویان بتوانند در انسجام خانوادگی خود نقش ایفا نمایند. بین تحصیلات پدر و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار بود به صورتی که بیشترین نمره میانگین مربوط به دانشجویانی بود که پدر بی‌سواد داشتند و کمترین آن مربوط به دانشجویانی بود که تحصیلات پدر آن‌ها در مقطع راهنمایی بود. این یافته جای سؤال دارد و انتظار می‌رود افراد باسواد خانواده بتوانند اعضای خانواده خود را منسجم‌تر نمایند ولی یافته‌های این مطالعه خلاف آن را نشان داده است و به نظر می‌رسد افراد با تحصیلات بالاتر کمتر در انسجام خانواده خود نقش داشته‌اند و شاید تحصیلات بالاتر پدران سبب درگیری کاری بیشتری برای آن‌ها شده و این عامل سبب شده کمتر با سایر اعضای خانواده خود وقت‌گذرانی نمایند و این سبب شده که اعضای خانواده از هم دور باشند و دوری آن‌ها سبب آن شده است که میزان انسجام خانواده آن‌ها کاهش یافته است. فولادوند و همکاران در پژوهشی که انجام داده‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که سطوح بالاتری از سلامت روانی و جسمانی از طریق نمرات بالاتر حمایت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی و نمرات پایین‌تر استرس تحصیلی پیش‌بینی می‌شود (۱۶). بین تحصیلات مادر و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار د به‌نحوی‌که بیشترین نمره میانگین مربوط به دانشجویانی بود که مادر بی‌سواد داشتند و کمترین آن مربوط به دانشجویانی بود که تحصیلات مادر آن‌ها در مقطع راهنمایی بود. این یافته نیز جای سؤال دارد و انتظار می‌رود افراد باسواد خانواده بتوانند اعضای خانواده خود را منسجم‌تر نمایند ولی یافته‌های این مطالعه خلاف آن را نشان داده است و به نظر می‌رسد افراد با تحصیلات بالاتر کمتر در انسجام خانواده خود نقش داشته‌اند و شاید تحصیلات بالاتر مادران سبب درگیری کاری بیشتری برای آن‌ها شده و این عامل سبب شده کمتر با سایر اعضای خانواده خود وقت‌گذرانی نمایند و این سبب شده که اعضای خانواده از هم دور باشند و دوری آن‌ها سبب آن شده است که میزان انسجام

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

خانواده آن‌ها کاهش یافته است. بین محل زندگی دانشجو و انسجام خانوادگی دانشجویان مورد بررسی، تفاوت آماری معنی‌دار بود به صورتی که بیشترین نمره میانگین مربوط به دانشجویانی بود که همراه مادر به تنهایی زندگی می‌کردند و کمترین آن مربوط به دانشجویانی بود که با سایر اقوام زندگی می‌کردند. این یافته دور از انتظار نیست و با توجه به اینکه دانشجویانی که با مادر به تنهایی زندگی می‌کردند از انسجام خانوادگی بیشتری برخوردار بودند نشان‌دهنده آن است که آن‌ها با مادر خود ارتباط عاطفی بیشتری داشته و از انسجام بیشتری برخوردار بودند.

بین وضعیت تأهل و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که دانشجویان مجرد به نسبت دانشجویان متأهل از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. این یافته بیان‌کننده این واقعیت است که دانشجویان مجرد با توجه به احساس مسئولیت کمتری که در قبال زندگی دارند بیشتر احساس انسجام با اعضای خانواده خود می‌کنند و در دانشجویان متأهل با توجه به سختی‌ها و مشکلات زندگی که امروزه وجود دارد افراد متأهل کمتر وقت آن را دارند که با اعضای خانواده خود زمان بگذرانند و بیشتر مجبور به تهیه معاش و کار کردن هستند و این عامل سبب شده است تا رابطه کمتری با خانواده خود داشته باشند و لذا سبب پایین آمدن میزان انسجام خانوادگی آن‌ها شده است. بین شغل مادر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود که به‌نحوی‌که دانشجویانی که مادر شاغل داشتند از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. شاید عامل درآمد مادران سبب آن شده تا آن‌ها به فرزندان خود توجه بیشتری داشته باشند و در تهیه و تأمین مخارج فرزندان خود نقش مهمی را ایفا می‌نمایند و این عامل سبب شده است تا این گروه از دانشجویان احساس آرامش بیشتری در خانواده خود داشته و معتقد باشند که خانواده آن‌ها از انسجام بیشتری برخوردار می‌باشد. نتایج پژوهش پرتو و بشارت نشان داده است که باورهای خودکارآمدی تأثیرات گسترده‌ای بر سلامت روان و توانایی حل مسئله در نوجوانان دارد (۱۷).

بین مقطع تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که دانشجویان کاردانی به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. شاید دوران تحصیل و مدت زمان آن سبب بروز مشکلاتی در خانواده شود و این عامل سبب شده است تا دانشجویان مقطع کاردانی که دوران کمتری تحصیل می‌کنند احساس بهتری به خانواده داشته و احساس کنند خانواده آن‌ها از انسجام بیشتری برخوردار باشد. بین شغل پدر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که دانشجویانی که پدر کارگر داشتند به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. این یافته جای بسی تأمل و تأسف دارد زیرا که انتظار می‌رود دانشجویانی که پدر با تحصیلات بالاتری دارند از انسجام بیشتری برخوردار باشند ولی یافته‌های این مطالعه خلاف آن را نشان داده است. به نظر می‌رسد پدران با تحصیلات بالاتر کمتر وقتی را با خانواده خود می‌گذرانند و این سبب شده است تا این گروه از دانشجویان احساس نمایند خانواده کمتر انسجام‌یافته‌ای دارند. بین دانشکده محل تحصیل و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود. دانشجویان دانشکده پیراپزشکی به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان،

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که دانشجویانی که میزان درآمد ماهیانه خانواده آن‌ها بیش از ۱/۵ میلیون تومان بود به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. این یافته نکته جالبی را یادآوری می‌کند و آن این است که درآمد خانواده می‌تواند نقش مهمی در وضع خوب خانواده داشته باشد و اعضای خانواده با آرامش بیشتری زندگی نمایند و وقت آن را داشته باشند تا وقت بیشتری برای هم و در کنار هم داشته باشند و این سبب افزایش میزان انسجام خانوادگی آن‌ها شده است. بین تحصیلات مادر و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، تفاوت آماری معنی‌دار بود به‌نحوی‌که دانشجویانی که مادر دانشگاهی داشتند به نسبت سایر دانشجویان از نمره میانگین خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار بودند. این یافته نیز نکته جالب و خوبی را یادآوری می‌کند و آن این است که تحصیلات مادر می‌تواند نقش مهمی در موفقیت و بهتر شدن اعضای خانواده داشته باشد.

نتایج مطالعات Caprara و همکاران، Hall و Webb & Baer نشان داده است که بین انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشته است (۱۸-۲۰) که با یافته‌های این مطالعه همسو می‌باشد. نتایج این تحقیقات بیان‌کننده آن است که هماهنگی والدین با یکدیگر، سیستم کارآمد خانواده و عملکرد مطلوب خانواده از عوامل مؤثر در شکل‌گیری باورهای خودکارآمدی در فرزندان است. با توجه به آنکه مطالعات کمی در مورد رابطه انسجام خانوادگی و خودکارآمدی تحصیلی در بین دانشجویان انجام شده است و از طرفی همه آنچه که در دسترس بود بیان‌کننده رابطه مثبت و معنی‌دار این دو متغیر بود می‌توان چنین بیان نمود که هر اندازه میزان انسجام و رابطه صمیمی بین اعضای خانواده بیشتر باشد به همان اندازه میزان خودکارآمدی افراد نیز بالاتر خواهد بود و در تحصیل موفق‌تر خواهند بود.

نتایج این تحقیق می‌تواند به عنوان مبنایی برای تحقیقات بعدی در این زمینه باشد و نظر به اینکه یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنی‌دار بین متغیرهای مورد بررسی می‌باشد، نتایج آن می‌تواند برای آموزش خانواده‌ها در زمینه انسجام بیشتر بین اعضای خانواده مورد استفاده قرار گیرد و مبنایی برای درک وضعیت خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی باشد. به منظور کسب اطلاعات بیشتر در مورد متغیرهای مورد بررسی در این مطالعه، انجام مطالعات بعدی به هدف تعیین رابطه بین متغیرهای سلامت روانی، سلامت معنوی، بهزیستی خانوادگی و انسجام خانوادگی با متغیر وابسته خودکارآمدی تحصیلی در بین دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه‌های سطح استان کردستان، توصیه می‌شود.

از نقاط قوت این مطالعه می‌توان به بررسی آن در بین دانشجویان اکثر رشته‌های دانشگاه و نمونه بالایی از آن‌ها اشاره نمود و ارتباط سه متغیر مختلف با همدیگر را می‌سنجد. از نقاط ضعف این مطالعه می‌توان به این نکته اشاره نمود که این مطالعه خودگزارشی است و ممکن است دانشجویان در تکمیل پرسشنامه‌ها دقت کافی را به عمل نیاورده باشند.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه در برخی موارد دور از انتظار می‌باشد به‌ویژه در مواردی که تحصیلات والدین، رابطه معکوسی با انسجام خانوادگی و یا میزان کارآمدی تحصیلی دانشجویان دارد. برگزاری کلاس‌های آموزشی در مورد اهمیت خانواده و با هم بودن و همچنین برقراری رابطه عاطفی خوب و مناسب با

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

همدیگر برای والدین در مراکز بهداشتی درمانی شهر سنندج توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از همه دانشجویانی که در اجرای این پروژه با ما همکاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایند. همچنین از کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی کردستان به خاطر همکاری در تصویب این طرح و تأمین هزینه این پژوهش در قالب طرح تحقیقاتی دانشجویی با کد اخلاق شماره ۹۴/۳۴۸، تشکر و قدردانی می‌گردد. هزینه اجرای این پژوهش توسط معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کردستان تأمین گردیده است.

References

1- Roohi G, Asayesh H, Bathai S, Shouri Bidgoli A, Badeleh M, Rahmani H. The Relationship between Self-Efficacy and Academic Motivation among Students of Medical Sciences . The Journal of Medical Education and Development. 2013; 8(1):45-51. [Persian]
2- Asghari F, Saadat S, Atefi Karajvandani S, Janalizadeh Kokaneh S. The Relationship between Academic Self-Efficacy and Psychological Well-Being, Family Cohesion, and Spiritual Health among Students of Kharazmi University. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(7):581-593. [Persian]
3- Rostami R, Shahmohamadi K, Ghaedi G, Besharat M, Akbari Zardkhaneh S, Nosratabadi M. Relations among Self-Efficacy, Emotional Intelligence and Perceived Social Support in University Students. Horizon Med Sci . 2010; 16(3):46-54. [Persian]
4- Gallagher Mw. Encyclopedia of Human Behavior. 2nd Ed. Self-Efficacy. 2012; 314-320.
5- Bandura A. Perceiving Self- Efficacy in Cognitive Development and Functioning. Educational Psychologist. 1993; 28(2):117-148.
6- Jamali M, Noroozi A, Tahmasebi R. Factors Affecting Academic Self-Efficacy and its Association with Academic Achievement among Students of Bushehr University Medical Sciences 2012-13. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(8):629-641. [Persian]
7- Rafii F, Saremi Rasouli F, Najafi Ghezeljeh T, Haghani H. The Relationship between Academic Procrastination, Academic Achievement, and Self-Efficacy in Nursing Students of Tehran University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(1):32-40. [Persian]
8- Olson Dh, Russell Cs, Sprenkle Dh. Circumplex Model of Marital and Family Systems: Vi. Theoretical Update. Fam Process. 1999; 22(1):69-83.
9- Zareh M, Samani S. The Role of Family Flexibility and Cohesion in Child Goal Orientation. Journal of Family Research. 2008; 4(1):17-36. [Persian]
10- Tam Cl, Chong A, Kadirvelu A,Khoo Y. Parenting Styles and Self- Efficacy of Adolescents: Malaysian Scenario. Global Journal of Human Social Science. 2012; 12(14): 18- 25.
11- Keshavarz S, Baharudin R. The Moderating Role of Gender on the Relationships between Perceived Paternal Parenting Style, Locus of Control and Self-Efficacy. Procedia- Social and Behavioral Sciences. 2012; 32:63-68.
12- Hosseini Dowlatabadi F, Saadat S, Ghasemi Jobaneh, R. Relationship between Parenting Styles, Self- Efficacy and Attitude to Delinquency among High School Students. Criminal Law Research. 2014; 4(2):67-88. [Persian]

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

13- Mirzaei F, Hossien Khanzadeh Aa, Asghari F. The Role of Family Cohesion in Prediction of Aggressive Behaviors of Children. Journal of Child Psychological Development. 2015; 1(3):81-92. [Persian]
14- Stubbs Ns. Family Functioning and Academic Self-Efficacy among Sixth Form and Community College Students in Barbados and St. Lucia. International Journal of Learning in Higher Education. 2015; 22(4):35-48
15- Sadeghi A, Asghari F, Saadat S, Nikooy Kupas E. The Relationship between Family Cohesion and Coping Strategies with Positive Attitude to Addiction among University Students. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. 2014;4(11):285-94. [Persian]
16- Fooladvand K, Farzad V, Shahraray M, Sangari A. Role of Social Support, Academic Stress and Academic Self-Efficacy on Mental and Physical Health. Contemporary Psychology. 2006; 4(2):81-94. [Persian]
17- Parto M, Besharat Ma. The Direct and Indirect Effects of Self- Efficacy and Problem Solving on Mental Health in Adolescents: Assessing The Role of Coping Strategies as Mediating Mechanism. Procedia Social and Behavioral Sciences. 2011; 30:639-643.
18- Caprara Gv, Pastorelli C, Regalia C, Scabini E, Bandura A. Impact of Adolescents' Filial Self-Efficacy on Quality of Family Functioning and Satisfaction. Journal of Research on Adolescence. 2005; 15(1):71-97.
19- Hall As. Expanding Academic and Career Self-Efficacy: A Family Systems Framework. Journal of Counseling & Development. 2003; 81(1):33-39.
20- Webb Ja, Baer Pa. Influence of Family Disharmony and Parental Alcohol Use on Adolescent Social Skills, Self-Efficacy, and Alcohol Use. Addictive Behaviors. 1995; 20(1): 127-135.

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]

The study of relationship between family cohesion and academic self-efficacy in students of Kurdistan University of Medical Sciences, 2015-2016

Mahnaz Sayyadi[1], Ahmad Vahabi[2], Sirvan Sayyad[3], Hajar Kashefi[4], Boshra Vahabi[1*]

1- MSc of Health Education, Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Medical Laboratory Sciences, Faculty of Paramedical, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

3- MD student, Student Research Committee, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

4-MSc of Biostatistics,Vice Chancellor for Research & Technology, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

5- MD student, Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.**(Corresponding Author), Tel:** 087-33664656, **Email:** boshravahabi@gmail.com

Received:31 Mar 2018 **Accepted:** 3 June 2018

Abstract

Background & Aim: Academic self-efficacy implies a person's belief in his or her abilities in achieving educational goals and activities, the formation of which is influenced by various factors. This study was conducted to determine the relationship between family cohesion and academic self-efficacy in students of Kurdistan University of Medical Sciences in 2015-2016.

Methods & Materials: In this cross-sectional study the statistical population was Kurdistan University of medical sciences students, among whom 500 were studied. In this study, random stratified sampling with proportional allocation was used and each faculty was considered as a category, and the final samples were randomly selected from the classrooms from each faculty considering the share of the students of that faculty. Data were collected by Fischer Family Integrity Questionnaire and Educational Self-Efficacy Questionnaire. After completing questionnaires by the students, the data were analyzed using SPSS version 20.

Results: The mean score of family cohesion among the students was 59.07±11.24 and the mean score of the academic self-efficacy of the students was 103.45±18.88. There was a positive and significant relationship between academic self-efficacy and family cohesion among students ($r=0.43$, $p<0.001$).

Conclusion: It is recommended to hold educational classes on the importance of families and their togetherness, as well as good and appropriate emotional relationships with each other for parents in health centers in Sanandaj.

Keywords: Family cohesion, Academic self-efficacy, Student

[Downloaded from sjnmp.muk.ac.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.29252/sjnmp.3.1.31]